

Između tri vatre: EU, Rusija i Bliski istok u prvih šest meseci 2025.

Polugodišnja analiza, januar-jun 2025.

Autor: Centar za strateške prognoze

I. Uvod: Svet u prelomnoj fazi

Prvih šest meseci 2025. godine obeležila je izrazita geopolitička turbulencija, koja je ubrzala transformaciju posthladnoratovskog poretka. Evropska unija nastoji da se izbori sa sopstvenim institucionalnim i energetske izazovima; Rusija nastoji da stabilizuje pozicije nakon više godina ratnih dejstava na teritoriji Ukrajine i novih talasa sankcija; Bliski istok ponovo postaje poligon za prožimanje regionalnih i globalnih interesa.

Balans moći više nije stabilan, a međuzavisnost energetske tokova, digitalna bezbednost i politička promenljivost država u nastajanju čine da svaki pokret u jednom geopolitičkom prostoru ima direktan odjek u drugom. U tom kontekstu, Evropska unija, Rusija i Bliski istok deluju kao tri međusobno povezana žarišta koja oblikuju novi globalni scenario – ne više linearno, već u unakrsnim, i često kontradiktornim pravcima.

U trouglu između Bliskog istoka, Rusije i Evropske unije, danas se odvija tiha bitka za oblik buduće stabilnosti. Evropska unija nastoji da održi stratešku autonomiju, iako je energetske i bezbednosno sve zavisnija od spoljašnjih faktora. Rusija, iako iscrpljena ratom i sankcijama, ostaje ključni akter na istočnom frontu Evrope i u energetske kalkulacijama kontinenta. Bliski istok, pak, iznova potvrđuje da nijedna globalna strategija ne može biti održiva bez njegovog učešća – bilo da je reč o energentima, bezbednosti ili ideološkom uticaju.

To trojstvo nije zasnovano na saradnji, već na međusobnoj uslovljenosti. Dok Moskva traži izlaz iz izolacije kroz savezništva u regionu, Brisel pokušava da redefiniše svoj pristup bez gubitka moralnog kredibiliteta, a arapske sile koriste trenutak za širenje manevrskog prostora između Istoka i Zapada. Rezultat je geopolitika nestabilne simbioze – sistem u kojem svaka kriza jedne strane postaje prilika za drugu, a ravnoteža moći sve više liči na privid koji održava svet u stalnoj napetosti.

II. Evropska unija: Integracija pod pritiskom i nove linije razdvajanja

Evropska unija ulazi u leto 2025. godine iscrpljena i bez jasnog strateškog kompasu. [Političke podele između država članica](#) oko migracija, zajedničke spoljne politike i budžetskih prioriteta postaju dublje, otkrivajući strukturalne slabosti koje su godinama prikrivane konsenzusom administrativne prirode. [Energetske kriza](#), podstaknuta prekidima ruskih isporuka gasa i ograničenim kapacitetima LNG terminala, tek je delimično ublažena. Ono što se u početku činilo kao prolazni šok, pokazalo se kao dugoročni izazov koji razotkriva suštinsku zavisnost Unije od spoljnog energetske i bezbednosnog okvira.

Istovremeno, [jačanje ekstremno desničarske orijentisanih partija](#) u [Nemačkoj](#), [Francuskoj](#) i [Holandiji](#), ali i [Finskoj](#), [Slovačkoj](#) i [Hrvatskoj](#), produbljuje unutrašnju polarizaciju i otežava donošenje jedinstvenih odluka o sankcijama Rusiji i pomoći Ukrajini. Fenomen [Mađarske i Slovačke](#) – koje sve otvorenije zagovaraju pragmatičniji odnos sa Moskvom – više nije marginalna pojava, već simptom šireg procesa diferencijacije unutar EU. Unija se suočava sa paradoksom: njena sposobnost da projektuje spoljopolitičko jedinstvo nikada nije bila potrebna, a istovremeno nikada slabija.

Na ekonomskom planu, inicijative pod okvirom „[strateške autonomije](#)“ – od razvoja industrijske politike za baterije i poluprovodnike, do mehanizama za kontrolu tehnologija – deluju više kao pokušaj sanacije nego kao vizija. Evropska unija ne oblikuje događaje, već reaguje na njih. Krize definišu njen ritam, dok unutrašnja birokratija zamagljuje strateško promišljanje. U odnosima sa Sjedinjenim Državama, Brisel pokušava da sačuva ravnotežu između lojalnosti i interesa. Transatlantsko partnerstvo više nije aksiom, već promenljiva politička vrednost, zavisna od američke izborne neizvesnosti i rastućeg izolacionizma u Vašingtonu.

Takva situacija ukazuje da Evropska unija ulazi u [period redefinisanja svog globalnog identiteta](#). Pitanje više nije kako očuvati jedinstvo, već da li je ono uopšte moguće u svetu u kojem zajedničke vrednosti gube snagu pred nacionalnim interesima, a spoljnopolitičke odluke sve češće postaju rezultat unutrašnjih kompromisa. Dok Rusija pokušava da stabilizuje svoju poziciju kroz energetski i bezbednosni uticaj na evropskom kontinentu, a Bliski istok iznova postaje arena za globalna nadmetanja, EU se suočava sa realnošću u kojoj gubi ulogu aktivnog kreatora događaja i sve više preuzima ulogu posmatrača koji balansira između idealizma i pritiska realpolitike.

III. Rusija: Između opsadne ekonomije i kontrolisane stabilnosti

[Posle više od tri godine rata u Ukrajini](#), Rusija je u prvoj polovini 2025. godine uspela da stabilizuje liniju fronta i konsoliduje ključne strateške pozicije, iako bez odlučujućeg prodora. Sukob je poprimio karakter dugotrajnog iscrpljivanja, u kojem Moskva sve više pokazuje sposobnost prilagođavanja sankcionisanom okruženju i održavanja unutrašnje kohezije. Fokus Kremlja se sada premešta sa neposrednih vojnih ciljeva na [jačanje ekonomskog sistema, kontrolu finansijskih tokova i sprečavanje socijalnih tenzija](#) — ne kao znak slabosti, već kao deo šireg procesa stabilizacije posle godina krize.

Zahvaljujući kineskoj tehnološkoj i trgovinskoj podršci, ali i diverzifikaciji kroz nove koridore preko Kaspijskog mora, Irana i Turske, Rusija je uspela da preusmeri svoje spoljnotrgovinske rute i uspostavi [novi obrazac ekonomske samoodrživosti](#). [Efekti zapadnih sankcija](#) nisu nestali, ali su značajno ublaženi – delom zbog prilagođavanja ruskog finansijskog sistema, delom zbog pragmatičnih interesa azijskih partnera koji u Moskvi vide važnog geopolitičkog balansa prema Zapadu. Ruska ekonomija se ubrzano transformiše u model vođene otpornosti, gde vojno-industrijski kompleks deluje kao motor ne samo odbrane, već i tehnološkog razvoja.

Ipak, taj proces ima svoju unutrašnju cenu. Civilni sektor i dalje trpi zbog odljeva stručnjaka i smanjenog dotoka kapitala, dok su pritisci na lokalne budžete u porastu. Uprkos tome, država održava visok nivo fiskalne discipline i koristi centralizovane mehanizme za kontrolu inflacije i cena osnovnih dobara. Ruski model upravljanja sve više podseća na [sintezu ratne mobilizacije i državnog pragmatizma](#) – sistem u kojem ekonomska otpornost postaje oblik političke legitimnosti.

Na političkom planu, Kremlj nastoji da pokaže da je režim sposoban da se transformiše bez gubitka kontrole. Iza slike spoljašnje stabilnosti, međutim, odvijaju se suptilni procesi preraspodele moći. Regionalne elite, posebno u Sibiru i na Kavkazu, traže veće učešće u raspodeli resursa, dok u samom državnom aparatu raste interesovanje za pitanje [nasleđa posle Putinove ere](#). Iako Zapad to tumači

kao znak slabosti, realnost je složenija: ruski sistem, naviknut na dugotrajne pritiske, pokazuje visok stepen institucionalne adaptacije. U tom kontekstu, politička neizvesnost ne mora značiti destabilizaciju, već prelazak u novu fazu konsolidacije u kojoj Rusija, oslonjena na unutrašnju disciplinu i podršku strateških partnera, nastoji da očuva ulogu nezamenljivog aktera u evroazijskoj ravnoteži moći.

IV. Bliski istok: Ponovno raspoređivanje sila i nova bezbednosna arhitektura

Bliski istok je u prvoj polovini 2025. godine ponovo postao centralni element globalne bezbednosne arhitekture. [Eskalacija sukoba između Izraela i Hezbolaha, te Izraela i Irana](#), nakon niza raketnih napada tokom ove godine, otvorila je novo poglavlje regionalne nestabilnosti. [Američka diplomatija](#) reagovala je ubrzanim pokušajima deeskalacije, ali njena uloga više nije dominantna kao nekada. Na scenu stupaju posrednici nove generacije – [Turska i Katar](#), koji deluju pragmatično, balansirajući između regionalnih rivalstava i globalnih interesa. Njihove inicijative odražavaju promenu težišta moći: Bliski istok više nije prostor gde se veliki sukobi samo odigravaju, već gde se globalni odnosi testiraju i preoblikuju.

Istovremeno, [Saudijska Arabija i Ujedinjeni Arapski Emirati](#) vode pažljivo kalibrisanu politiku strateškog distanciranja. [Zadržavaju vojnu i ekonomsku saradnju sa Zapadom, ali paralelno produbljuju veze sa Kinom, Rusijom i azijskim tržištima](#). Njihova doktrina više nije zasnovana na lojalnosti blokovima, već na maksimizaciji suvereniteta kroz diverzifikaciju partnerstava. U središtu tog pristupa nalazi se energija – ne samo kao izvor prihoda, već kao instrument političkog uticaja u epohi globalne energetske tranzicije. Rijad i Abu Dabi nastoje da postanu arhitekta nove energetske geostrategije, u kojoj nafta i gas više nisu samo roba, već valuta moći u digitalno-energetskom poretku koji se tek formira.

Kina, sa svoje strane, postaje ključni posrednik i arhitekta novog regionalnog balansa. Njena prisutnost više nije ograničena na trgovinu i infrastrukturu: kroz inicijative poput [„Bezbednosnog dijaloga Šangaj-Zaliv“](#) i [projekata u okviru „Pojasa i puta“](#), Peking nudi okvir koji kombinuje ekonomske i bezbednosne garancije. Takav pristup menja samu logiku bliskoistočne politike – uticaj se više ne meri brojem vojnih baza ili količinom isporučenog oružja, već kontrolom nad infrastrukturom, digitalnim mrežama i tehnologijama koje oblikuju suverenitet 21. veka.

U tom novom okruženju, Bliski istok prelazi iz statusa periferije velikih sukoba u poziciju centralnog čvora globalne povezanosti. Region postaje prostor u kojem se ukrštaju energetske, digitalne i bezbednosne interese, ali i laboratorija u kojoj se ispituje održivost multipolarnog poretka. Ko uspe da ovlada logikom njegove kompleksnosti – ravnotežom između interesa i zavisnosti – određivaće ritam svetske politike u decenijama koje dolaze.

V. Energetika i novi koridori u svetu pod pritiskom

Energetska karta sveta u 2025. godini doživljava najdublju transformaciju od naftnih kriza sedamdesetih godina – ali ovoga puta promene nisu posledica nestašica, već političkih realnosti i tehnoloških pomaka. Evropa, lišena većine tradicionalnih ruskih tokova, ubrzano se okreće istočnom Sredozemlju i severnoj Africi, nastojeći da diverzifikuje snabdevanje i povрати energetske samostalnost. [Izrael, Egipat i Kipar](#) postaju ključni partneri u izgradnji gasne infrastrukture ka jugu Evrope, dok se oko projekata poput [EastMed](#) gasovoda formiraju nove koalicije interesa – tehnološke, vojne i finansijske.

Istovremeno, [Moskva i Teheran grade novu „osovinu energetske otpornosti“, u kojoj je Kina ne samo najveći kupac već i garant dugoročne potražnje](#). Rusija, koja se prilagodila režimu poslovanja pod sankcijama i preusmerila izvoz ka istoku, koristi strateške investicije u infrastrukturu Sever–Jug i [Severni morski put](#) kao instrumente novog energetskeg poretka. Iran, oslobođen dela ekonomskog pritiska kroz saradnju sa Rusijom, Kinom i Indijom, sve više ulazi u ulogu ključnog posrednika između centralnoazijskih resursa i azijskog tržišta. Ova nova energetska arhitektura u osnovi predstavlja kontratežu zapadnim pokušajima „zelene dominacije“ i stvaranja tehnološke zavisnosti kroz standarde i regulative.

„[Energetska geopolitika 2.0](#)“ više nije samo pitanje cevovoda i tankera, već pitanje kontrole nad digitalnim mrežama, podacima i bezbednosnim protokolima koji upravljaju energetskeg tokovima. Evropska zavisnost od azijskih tehnologija u oblasti energetskeg softvera i digitalizacije čini Uniju ranjivom na sajber pretnje i industrijsku sabotazu.

U toj novoj realnosti, Rusija se pozicionira kao „energetski arhitekta“ evroazijskeg prostora, nudeći partnerima stabilnost, tehnološki transfer i bezbednosnu zaštitu – nasuprot zapadnom modelu sankcija i pritiska. Kremlj računa na zamor evropske industrije i rastuće nezadovoljstvo energetskeg politikom Brisela. Ukoliko se ovaj trend nastavi, do kraja decenije bi se mogla formirati nova mapa globalne energetske moći, u kojoj će linije uticaja više pratiti tokove podataka i energije nego političke granice.

VI. Geopolitička veza između tri vatre

EU, Rusija i Bliski istok predstavljaju tri međusobno uslovljene zone nestabilnosti, čiji je odnos sve više karakterisan višeslojnom međuzavisnošću. Svaka promena u jednoj od tih oblasti gotovo automatski proizvodi lančanu reakciju u druge dve: energetske fluktuacije, političke odluke ili bezbednosni incidenti prelaze granice i oblikuju nove dinamike. Evropski energetskeg deficit, izazvan smanjenjem ruskih isporuka i ograničenim kapacitetima diversifikacije, otvara prostor za ruske geoeconomске pritiske, ali istovremeno stvara priliku za Bliski istok da koristi svoju poziciju kao arbitra između Pekingovih investicija, ruskog tržišnog uticaja i evropskih potreba. U tom smislu, region postaje prostor u kojem se ne meri samo vojna ili ekonomska moć, već sposobnost strateškog balansiranja i upravljanja tokovima uticaja.

Rusija, pod pritiskom zapadnih sankcija, sve više koristi Bliski istok kao prostor za „ventilaciju“ ekonomskih i tehnoloških interesa. Infrastrukturni projekti, energetska ulaganja i vojne saradnje služe ne samo za jačanje prisustva Moskve, već i za kreiranje alternativnih kanala koji zaobilaze evropsku zavisnost i američke restrikcije. Istovremeno, Teheran i Rijad vide u Rusiji partnera koji može da garantuje stabilnost izvoza i povrat investicija, što im omogućava veći manevarski prostor u odnosima sa Zapadom i Kinom. Na taj način formira se kompleksna mreža reciprociteta u kojoj energetski, finansijski i vojni interesi postaju neodvojivi.

Evropska unija, svesna svojih unutrašnjih slabosti i rastuće zavisnosti, teži da tu „posrednu“ stabilnost transformiše u spoljnotopolitičku polugu. Brisel nastoji da kroz diplomatske inicijative, investicione programe i stratešku diversifikaciju preusmeri tokove moći u svoju korist, ali se suočava sa ograničenjima: unutrašnje podele, energetska ranjivost i zavisnost od tehnologija čine da EU reaguje više nego što deluje. U tom kontekstu, svaka odluka Evropske unije mora biti pažljivo kalibrisani balans između neposredne koristi i dugoročnog geopolitičkog efekta.

Povećana složenost interakcija između ove tri zone menja klasičnu logiku međunarodnih odnosa: moć više nije linearna, već mrežna i reaktivna. Evropski energetski deficit, ruski pokušaji konsolidacije i bliskoistočna pragmatična neutralnost nisu izolovani fenomeni, već elementi istog sistema. Oni oblikuju geopolitiku koja je fluidna, višedimenzionalna i često paradoksalna, gde svaka promena zahteva duboku analizu lančanih efekata, a sposobnost anticipacije i strateškog manevra postaje ključni resurs.

Upravo ta međuzavisnost definiše globalni ritam 2025. godine: regioni više ne deluju samostalno, već u dinamičnom preplitanju interesa koje određuje ko će biti kreator, a ko posmatrač događaja. EU, Rusija i Bliski istok ulaze u fazu u kojoj se stabilnost ne podrazumeva, već stalno projektuje i brani, a sposobnost balansiranja između suvereniteta, partnerstava i geopolitičkog uticaja postaje najvrednija valuta savremenog međunarodnog poretka.

VII. Informaciona i digitalna dimenzija: Nova osovina moći

Digitalna bezbednost postaje nevidljivi, ali suštinski front u savremenom trostranom geopolitičkom sukobu između Evropske unije, Rusije i Bliskog istoka. Njena važnost prevazilazi klasične dimenzije vojne ili ekonomske moći, jer oblikuje sve aspekte međunarodnih odnosa: od energetske tokova i trgovinskih mreža, preko vojne logistike, pa sve do unutrašnjih političkih procesa i društvenih narativa. U ovom smislu, digitalna dimenzija sukoba ne funkcioniše izolovano, već kao integrisani produžetak svih tradicionalnih instrumenata moći, čineći mreže, podatke i algoritme kritičnim resursima koji određuju geopolitičku dinamiku 21. veka.

Evropska unija pokušava da kroz „[Evropski akt o veštačkoj inteligenciji](#)“ i prateće regulatorne mehanizme uspostavi digitalni suverenitet. Brisel nastoji da stvori okvir u kojem kontrola nad podacima, algoritmima i digitalnim platformama postaje uslov za očuvanje strateške autonomije. To uključuje standardizaciju rešenja po pitanju upotrebe veštačke inteligencije, regulisanje protoka informacija između država članica, ali i zaštitu kritične infrastrukture od spoljašnjih hakerskih napada i manipulacija. EU u ovoj strategiji vidi mogućnost da svojim zakonodavnim i

tehnološkim kapacitetima oblikuje globalna pravila digitalnog ponašanja, dok istovremeno smanjuje zavisnost od stranih tehnoloških dominacija, posebno iz SAD i Azije.

Rusija, s druge strane, ubrzano razvija sopstvene alternative. [Nacionalni komunikacioni sistemi, digitalne platne mreže, sigurnosni protokoli i zasebni internet segmenti omogućavaju Kremlju da minimalizuje zavisnost od zapadnih tehnologija.](#) Za Moskvu, digitalni suverenitet nije samo tehničko pitanje, već produžetak geopolitičke moći. Kontrola nad sopstvenim informacionim prostorom omogućava Rusiji da projektuje stabilnost unutar zemlje, upravlja narativima sukoba i istovremeno komunicira sa partnerima u Aziji i na Bliskom istoku bez posrednika. Hibridni modeli komunikacije i platnog prometa, zajedno sa vlastitim sajber odbrambenim kapacitetima, čine digitalni ekosistem Rusije ključnim instrumentom u prevazilaženju sankcija i održavanju regionalnog uticaja.

Bliski istok, pak, sve više postaje tržište i [laboratorija za digitalne tehnologije](#) nadzora i kontrole. [Kina i Izrael prednjače u izvozu sofisticiranih sistema za praćenje, analizu podataka i upravljanje informacijama.](#) U fokusu nije samo prikupljanje i trgovina podacima, već kreiranje infrastrukture za oblikovanje javnog mnjenja i političkih narativa. Propagandne arhitekture i algoritamske manipulacije postaju instrumenti kroz koje se kontroliše percepcija sukoba, legitimnost vlasti i društvena stabilnost. U tom smislu, digitalni sistemi više nisu pasivni alati, već aktivni akteri geopolitičkog procesa, gde onaj koji kontroliše informacije može predvideti reakcije, manipulirati odlukama i oblikovati spoljnopolitičku strategiju svojih partnera ili protivnika.

Interakcija između ovih triju aktera stvara višeslojnu mrežu zavisnosti i uticaja. Hakerski napadi, manipulacija algoritmima i sajber projekti u Evropi imaju direktan efekat na energetske tokove, finansijske transakcije i političke odluke, dok digitalni kapaciteti Rusije omogućavaju Kremlju da održi kontrolu nad sopstvenim teritorijama i globalnim partnerstvima. Bliskoistočni akteri, kroz primenu digitalnih tehnologija, dobijaju mogućnost da balansiraju između interesa Zapada, Moskve i Pekinga, stvarajući prostor za stratešku neutralnost ili višestruke saveze.

Na kraju, digitalna arena postaje paralelni, ali ključni front savremenih sukoba, gde algoritmi, mreže i podaci funkcionišu kao produžetak državne moći i spoljnopolitičkih strategija. EU, Rusija i Bliski istok pokazuju različite pristupe: regulacija i standardi, tehnološka autonomija i tržišna manipulacija. U međuzavisnom sistemu savremenog sveta, svaka digitalna intervencija – bilo hakerski upad, propagandna kampanja ili prekid komunikacija – automatski se reflektuje na ekonomiju, energiju i bezbednost, potvrđujući da kontrola informacija postaje suštinska komponenta moći, a digitalna bezbednost temelj savremenog globalnog poretka.

VIII. Zaključak: Svet između ravnoteže i raspada

Prva polovina 2025. godine jasno je pokazala da globalni poredak ulazi u fazu dubokog, multipolarnog preuređenja u kojem postojeća pravila više ne važe ili se stalno redefinišu. Evropska unija gubi moć kao normative i strateški faktor zbog unutrašnjih podela i energetske zavisnosti, dok Rusija održava stabilnost po cenu ekonomske izolacije i tehnološke samodovoljnosti. Bliski istok, s druge strane, uči da koristi svoj geopolitički prostor kao poligon manevrisanja između

velikih sila, balansirajući između Pekinga, Moskve i Brisela kako bi očuvao ekonomske i strateške prednosti.

Upravo taj trostruki odnos – EU, Rusija i Bliski istok – oblikuje novu, višeslojnu dinamiku svetskog poretka, u kojoj se ekonomija, bezbednost i tehnologija stapaju u nerazdvojnu celinu. Svako od „tri žarišta“ osvjetljava ključne slabosti i potencijale budućeg globalnog sistema: Evropa pokazuje ambiciju, ali bez unutrašnjeg jedinstva; Rusija demonstrira snagu, ali po cenu sporijeg tehnološkog i ekonomskog razvoja; Bliski istok razvija diplomatsku fleksibilnost, ali bez trajnog mira. Ova kombinacija stvara složenu mrežu zavisnosti i otvara prostor za neočekivane preokrete, gde svaka odluka i svaki incident imaju multiplikativni efekat na globalni sistem.

U drugoj polovini 2025. godine svet ulazi u zonu strukturisane, ali duboko nepredvidive nesigurnosti. Balans između „tri žarišta“ više nije stvar izbora ili ideoloških preferencija – već pitanje strateškog preživljavanja. Krize postaju generatori poretka, a sposobnost anticipacije, prilagođavanja i manipulacije tokovima moći – najvredniji resurs država. Novi globalni poredak oblikuje se ne pregovorima, već kontinuiranim testiranjem otpornosti institucija, tehnologija i savezništava.

Dodatno, ova faza preuređenja otvara prostor za redefinisane pojmove suvereniteta i moći. Digitalna i energetska infrastruktura postaju centralni instrumenti globalne strategije; informacija, algoritmi i podaci prerastaju u kritične resurse koji određuju efikasnost spoljnopolitičkog delovanja. U tom kontekstu, zemlje koje uspeju da integrišu ekonomsku otpornost, tehnološku autonomiju i diplomatsku fleksibilnost stiču komparativnu prednost u novom multipolarnom sistemu.

Zaključak je jasan: svet u drugoj polovini 2025. više ne funkcioniše prema klasičnim pravilima moći, već kroz mrežu kompleksnih zavisnosti i uzajamnih pritisaka. EU, Rusija i Bliski istok nisu izolovane zone, već tri centralna čvora koji oblikuju ritam globalnih događaja. Oni pokazuju da preživljavanje i uticaj više ne zavise samo od vojnih ili ekonomskih kapaciteta, već od sposobnosti da se upravlja krizama, predviđa reakcije i strateški balansira u svetu u kojem su jedini konstanti – promena i neizvesnost.